

Küldött – Képviselő – Szenátor

DM KISKEXIKON

Az alkotmányjogi képvisellel kapcsolatban használatos három fogalom lényegét az államhatalom (szuverenitás) gyakorlásának módjára elfogadott modellek eltéréseire, és ezzel szoros összefüggésben a képviselői megbízatás (mandátum) jellegére, továbbá a képviselő tartalmára vezethetjük vissza. A válasz tehát – némi egyszerűsítéssel – abban kereendő, hogy a megválasztott személy jogi értelemben kit, mit képvisel, mennyiben kötődik választóihoz, mire terjed ki megbízatása illetve felelőssége. A helyes terminológia megválasztások ezekre a tényezőkre kell elsősorban figyelemmel lenni, mivel az egyes államokban alkalmazott konkrét elnevezések ettől eltérőek is lehetnek. (Nem is beszélve a publicisztikában tapasztalható sajátos „ferdítésekéről”)

A szocialista képviselői rendszerekben a megbízatás tartalmát legpontosabban a „küldött” terminus technicus fejezi ki. (Ez használatos egyébként általában is a különböző társadalmi szervezetek delegáltjaira.) Ezek a megoldások a kötött (imperatív vagy prohibítív) mandátum talaján álltak, amelynek az a lényege,

hogy a képviselőnek be kell tartania a számára adott választói utasításokat. Általánosságban azonban az ún. limitatív – imperatív, vagyis korlátozottan kötött mandátum vált. A választók csak általános politikai irányvonalat szabhattak a küldötteknek, s egyben fontosabb közérdekű ügyekben utasíthatták is őket, anélkül, hogy a megbízott köteles lett volna minden konkrét ügyben választói állásfoglalását kérni. Ehhez kapcsolódott a választószervek tagjainak beszámolósi kötelezettsége, és a nem megfelelően tevékenykedő vagy méltatlan meghatalmazottak visszahívásának lehetősége.

A polgári államokban ezzel szemben – különösen egyértelműen a századforduló óta – a szabad vagy más néven abszorpzív (a választók akarátát „elnyelő”) mandátum rendszerét érvényesítik. A megválasztott képviselő megválasztása után jogilag nem kötődik közvetlenül választóihoz, nem azok meghatalmazottja. A mandátumot elnyert személy nem a választókerületét, hanem a közösség egészét, a népet, a nem-

zetet, illetve a település összességét képviseli. A képviselő közvetlenül nem utasítható, nem számoltatható be, és nem is hívható vissza választói által, azokhoz csak politikai illetve erkölcsi kötelekkel kapcsolódik. Ily módon a választópolgárok egyet nem értésüket csak a következő választások alkalmával érvényesíthetik.

Azonos elvi alapon áll a jelenlegi magyar képviselői rendszer is. Az alkotmány szerint az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik, jogállásuk azonos, bármilyen módon is kerültek megválasztásra. (A megválasztás módja tehát csak bizonyos (párt)politikai és erkölcsi köteletség alapja lehet.) Az önkormányzati törvény értelmében a „települési képviselők” (nem szenátorok!) a település egészéért vállalt felelősséggel kötelesek választóik érdekének képviseletére, jogaik és kötelességeik azonosak.

A szenátus egyes államokban a második parlamenti kamara sajátos elnevezése. A szenátus –

illetve általában a második vagy felsőkamarák – az általános szabályok szerint közvetlenül választott parlamenti alsóházak mellett a területi intézményeket, önkormányzati egységeket, vagy szövetségi állam esetében a tagállamokat képviselik. A szenátus tagjai, a szenátorok megválasztása döntően közvetett módon történik. Az Egyesült Államok Szenátusának tagjait például az egyes államok törvényhozó testülete választja, tagállamonként két-két főt. A francia szenátust általában, közvetett választás alapján a megyék képviselőit hozza létre, ahol a szenátorok valamennyien a helyi közigazgatás választott tisztviselői. Az Olasz Köztársaságban régióként, de ugyanakkor a lakosság számarányához igazítva közvetlenül választják a szenátorokat. A szenátus tagjai továbbá a köztársasági elnök, illetve a köztársasági elnök által életük végéig szenátorra kinevezett öt személy, akik a hazának magas elismerést szereztek. A szenátorra választás feltételei általában szigorúbbak a képviselővé választás feltételeinél, például a magasabb életkor stb. révén.

DR. KISS BARNABÁS ADJUNKTUS

Emlékeztető

A szegedieket képviselő honatyák nevét és a választók bizalmát jelző szavazati arányokat talán nem haszontalan másfél év múltán felfrissíteni.

Szegedi egyéni választókerületi képviselők:

Bratinka József (MDF), első forduló: 41,17%, második forduló: 65,97%.

Raffay Ernő (MDF), első forduló: 53,42 %;

Király Zoltán (független, MDF-támogatott), első forduló: 65,47%.

Területi pártlistáról jutott a Parlamentbe:

MDF: Grezsa Ferenc, Póda Jenő, Kószó Péter

SZDSZ: Rózsa Edit, Tamás Gáspár Miklós

FKgP: Pintér István

MSZP: Annus József, később: Gécz József.

„Már nem lehet fenegyerekeskedni”

Telefoninterjú Király Zoltánnal

– Az egykori Parlament „fenegyerekével”, „A szegedi képviselő” munkájával ma elégedetlenek a választópolgárok.

– Az új Parlamentet új munkamódszerek jellemzik. Most akkor érvényesülhet a képviselő, ha mögötte pártfrakció, pártszervezet és fizetett szakértői gárda áll. Itt nem lehet fenegyerekeskedni, egy ember nem tud szembeszállni a képviselők 90 százalékának akaratával. A parlamenti munka egyébként sem az ülésteremben zajlik, a döntések a háttérben, a bizottságokban, illetve a folyosói alkuk alapján születnek. Független képviselőként nincs lehetőségem, hogy e törvénygyár munkájában úgy vegyek részt, mint korábban: baráti alapon már nem kérhetek szakértői tanácsokat ilyen tempó mellett, mikor hente új jogszabály megalkotása a lecke.

– Gondolom, tudja: a szegediek kifogásolják, hogy itt egyre kevesebbet látják.

– Az utóbbi időben valóban

megcsappant fogadóóráim, látogatásaim száma. Ennek csak részben a nyári politikai uborkaszegzon az oka. A fontosabb, családi ok, hogy fiam született. Októberben újra végigjáróm a választókerületem egészét. Jó egy esztendeje távollétemben Mohos Gábor munkatársam tartja a kapcsolatot a polgárokkal, megbízásomból intézi a helyi ügyeket.

– A parlamenti nagyüzem újraindulása mit hoz?

– A gazdasági törvényalkotáshoz kapott rá a kormány, így – kényszerűségből – a Parlament is kapkodni fog, s attól tartok, ismét csak az utolsó pillanatban lesz költségvetésünk. Törvényt törvény után vitatunk, mert ez a kormány alkalmatlan a törvényelőkészítésre, fércmunkákat tesz elénk jogszabálytervezetként. Szerintem ezt a kapkodást abba kéne hagyni, s a gazdasági rendszerváltáshoz szükséges 10 legfontosabb törvényt kellene megalkotni.

Ú. I.

„A választók képviselőjének érzem magam”

Beszélgetés Bratinka Józseffel

– Milyen feladatok állnak a törvényhozás előtt az ősszel?

– Most jött el az az időszak, amikor a gazdasági törvényhozásra kell koncentrálnunk. El kell fogadnunk a privatizációs és a társadalombiztosítási törvényt, majd a költségvetési vita következik, ahol igen komoly összecsapások várhatók.

– Szegedet az a „csapás” érte, hogy három egyéni kerületben megválasztott képviselője közül kettő „magasabb beosztásba került”: Ön Európa Tanácsi képviselő lett, majd alelnök, Raffay Ernő pedig honvédelmi államtitkár. Marad-e elég idejük a képviselői munkára, a választópolgárokkal való kapcsolattartásra?

– Én szegedi képviselőként indultam, így választottak meg, és továbbra is ennek érzem magam. Ellentétben a hiedelmekkel én nem Strassourban lakom, hanem a Gyöngyvirág utcában. A hét első felében vagyok Budapesten, de amikor csak tehetem (gyakorlatilag minden hétfőig) itt vagyok, és Tészary Gábor titkárommal mindig betervezünk valamilyen programot: fogadóórát, találkozót önkormányzati képviselőkkel. A képviselői munka azonban igen sokrétű. Mindenkinek kialakult a profilja, mindenki szakosodott. Én, úgy tűnik, ahhoz értek ebben a munkamegosztásban, hogy ezeket az ügyeket külföldön vigyem. Töreksem arra, hogy az önkormányzattal jó kapcsolat legyen. Külföldön, elsősorban Franciaországban forgó emberként, megpróbálom a városom számára is egyénként lehetőséget megszerezni.

– Mondana példát?

– Az ösztöndíjlehetőségek és az egyetemi együttműködés szempontjából eddig is értünk el eredményeket. Ebben többen is részt vesznek, például Csernus Sándor, a Magyar Intézet tanácsosa. Legutóbb a kulturális menedzserképzésben merült föl együttműködési lehetőség, melyet most dolgoznak ki a minisztériumban. Ezen kívül van még egy nagyszabású tervem, aminek megintcsak az elején tartunk: egy telekommunikációs felsőfokú számítógépes szervező tagozatot akarunk nyitni Szegeden, ami bekapcsolódna egy Citcom nevű európai hálózatba.

– A politikai elemzők az utóbbi időben egyre gyakrabban mondják, hogy az országgyűlési képviselők sokkal inkább a pártjukat képviselik, semmint választóikat.

– Hozzám is számtalan olyan választó fordul, akinek a szavaiból az derül ki: ő valóban úgy érzi, hogy képviselője őt a Parlamentben személyesen képviseli, sőt ha szükséges, lehetővé teszi számára, hogy akár a Parlament előtt beszéljen is. Régen valóban volt ilyen közvetlen kapcsolat, már csak azért is, mert a választó visszahívhatta a képviselőjét. Én a munkám és az eddigi tapasztalataim alapján azt mondhatom, hogy a kapcsolat nem ilyen közvetlen. Nem arról van szó, hogy egyes embereket, egyes problémákat, egyes gondokat képviseljünk. Nekünk ebből az egészről kell leszűrni valami olyasmit, ami a törvényhozásra tartozik. A választók gyakran nem tudják, hogy milyen kérdéssel hova kell menni. Például sokan jönnek hozzám tipikusan önkormányzati problémákkal. Sokan úgy tekintik, hogy ha már végképp kimerült minden lehetőség, bíróság is döntött, akkor csak hozzám lehet fordulni. Ebben van is némi igazság, hiszen a képviselő az az ember, aki ha kell, a törvényt is meg tudja változtatni. A mi felelősségünk az, hogy ezeknek a dolgoknak a súlyát fölmérjük, és összhangba hozzuk az országos, nagy gondokkal. Én valóban a választók képviselőjének érzem magam.

– Tehát a képviselője a választóknak és nem az ügyintézője.

– Ha kell, az ügyintézője is! A fogadóórákon nem utasítok el senkit, akkor sem, ha alapvetően nem rámtartozó ügyben jön. Ez szerintem alapvetően udvariassági kérdés: ha valaki segítségért jön hozzám, akkor nekem meg kell próbálnom segíteni.

– Hogy áll most a képviselői iroda ügye?

– Mi ezt egyéni képviselőtársaimmal már pontosan egy éve forszírozzuk. Ugyanis az a véleményem, hogy az egyéni képviselő abban különbözik a listástól, hogy nem a saját pártja választóit képviseli, illetőleg nem a saját pártján keresztül teremt kapcsolatot a választókkal, hanem kell olyan fórumot-biztosítani, ahol mindenki elérheti őt. El kell ismernem, ha én az MDF székházban tartok fogadóórákat, akkor egy bizonyos választóréteg eleve nem jön el.

– Végül is Ön azoknak a választóknak is képviselője, akik nem Önre szavaztak...

– A kerület képviselőjének érzem magam, nekem mindenkit fogadnom kell – olyan körülmények között, hogy az senkit ne sértsen.

MÁROK TAMÁS

Az utca embere:

„A Parlamentben sok az üres szék”

Másfél éve, hogy lezajlottak a parlamenti választások Magyarországon. Az akkori felfokozott érdeklődést a helyhatósági választásokon már egyfajta passzivitás követte. Vajon most hogyan vélekedik az „utca embere” a Parlamentbe Szegedről bekerült képviselőkről, hogyan ítéli meg tevékenységüket, mennyire elégedettek a munkájukkal?

Mondok egy konkrét példát. Itt Felsővárosban égető szükség volna egy postahivatalra, hogy az ittenieknek ne kelljen feleslegesen beutazniuk a Belvárosba. Azt hiszem, Raffay Ernőt jobban leköti a hadügy-minisztériumi munkája, mint az itteniek ügyes-bajos dolgai. Talán vannak informátorai, akik beszélnek neki a legfontosabb problémákról? Király Zoltán addig volt igazán jó, amíg többet volt Szegeden, s többet foglalkozott az itteni gondokkal. Mostanra egy kicsit ellaposodott. Azt, hogy átment az MDF-től a függetlenekhez, úgy ítélem meg, teljes mértékben az ő magánügye. Jónak tartom, hogy Bratinka József az Európa Tanácsban is képviseli Magyarországot. Ezzel talán Szeged is közelebb kerül egy kicsit Európához. Minden parlamenti

képviselőre érvényes: túl sok időt tartózkodnak a Parlamentben, s túl keveset vannak az emberek között. **Nógrádiné Rózsavölgyi Mária:** – Király Zoltán képviselőnk volt a Parlament „fenegyereke”, s nagyon jól végezte a munkáját. Gyakran tartott lakossági fórumot, kijárt falura is, tehát tartotta a kapcsolatot a körzetével. Mostanában már kevésbé intenzív a munkája, nem tudom, miért.

Jóó Judit: – Bratinka József a képviselőnk. Egyáltalán nem bántam meg, hogy rászavaztam. Elégedett vagyok a munkájával. Szimpatizáltam az MDF eszméisével, és azt hiszem, ő nem képvisel szélsőséges nézeteket, józan politikus. A többi képviselőről: Raffay Ernőt túlságosan leköti a honvédelmi minisztériumbeli feladata, Király Zoltán egy

kicsit halványabb az új politikai érában, de ez így szokott lenni. Még jó, hogy egy politikus pályafutása nem tart ötven évig. Póda Jenő MDF-es képviselőt megfelelően tartom, Rózsa Edit SZDSZ-es képviselőnk is igyekszik a gyermek- és családvédelemmel kapcsolatos terveit megvalósítani. Annus József és az MSZP-s Gécz József munkáját nem ismerem részletesen, de összességében azt hiszem, mi szegediek, elégedettek lehetünk a képviselőinkkel.

Tuska János: – Szegeden Király Zoltánt mindenki ismeri, ő „A szegedi képviselő”. De én már nem vagyok olyan elégedett vele, sokat veszített a népszerűségéből. Tamás Gáspár Miklóst, aki szintén innen került be listán, túlságosan arrogánsnak tartom. Bratinka Józseftől többet vártam, és Rózsa Editől is. De azt hiszem, valamennyi honatyára érvényes, hogy már sokkalta konkrétan képviseli a felvállalt ügyeket, és nem azzal törődik, hogyan járassa le az ország vezetőit. Most már jobban illik rájuk a „képviselet” név.

PÁL TAMÁS PÉTER